Ο ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΔ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΓΚΠΔ: ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ C-97/23 P (WHATSAPP IRELAND ΚΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ) ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΔΕΕ)

Θεόδωρος Ρέντζιος
Υπ. Δρ Δικαίου & Βιοηθικής, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Υπότροφος EY Greece

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις 10 Φεβρουαρίου 2026, το τμήμα μείζονος σύνθεσης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής: ΔΕΕ) εξέδωσε την απόφαση C-97/23 P (*WhatsApp Ireland κατά Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων*), με την οποία έκρινε ότι οι δεσμευτικές αποφάσεις που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (εφεξής: ΕΣΠΔ), δυνάμει του άρθρου 65 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679[1] (εφεξής: ΓΚΠΔ), μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακύρωσης, βάσει του άρθρου 263 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Αναιρώντας σχετική διάταξη περί απαραδέκτου του Γενικού Δικαστηρίου (T-709/21), το ΔΕΕ διαπίστωσε ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ παρήγαγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων και ότι αφορούσε άμεσα την εταιρεία WhatsApp.

[1] Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων).

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα άρθρα 56 και 60 ΓΚΠΔ καθιερώνουν ένα αποκεντρωμένο σύστημα επιβολής για την εποπτεία της διασυνοριακής επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το εν λόγω σύστημα, γνωστό ως «μηχανισμός μίας στάσης» (one-stop-shop), έχει σχεδιαστεί προκειμένου να διασφαλίζει την εναρμονισμένη εποπτεία των υπευθύνων επεξεργασίας και των εκτελούντων την επεξεργασία που δραστηριοποιούνται σε περισσότερα κράτη μέλη, μέσω της διοχέτευσης της επιβολής σε μία ενιαία αρμόδια αρχή[2].

Στο πλαίσιο αυτό, η επικεφαλής εποπτική αρχή[3] (lead supervisory authority – LSA) λειτουργεί ως το κύριο σημείο επαφής και συντονίζει όλες τις λοιπές ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές. Όταν η διασυνοριακή επεξεργασία δεδομένων συνεπάγεται πιθανή παράβαση του ΓΚΠΔ, η επικεφαλής εποπτική αρχή υποχρεούται να διαβιβάσει σχέδιο απόφασης στις λοιπές ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές, οι οποίες δύνανται να προβάλουν σχετικές[4] και αιτιολογημένες[5] ενστάσεις επί του σχεδίου αυτού.

Όταν οι εποπτικές αρχές αδυνατούν να καταλήξουν σε συναίνεση, ενεργοποιείται ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών του ΕΣΠΔ, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 1 στοιχ. α΄ ΓΚΠΔ. Στην περίπτωση αυτή, το ΕΣΠΔ εκδίδει δεσμευτική απόφαση[6] επί των επίμαχων ζητημάτων, η οποία απευθύνεται τόσο στην επικεφαλής εποπτική αρχή όσο και στις λοιπές ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές, ενώ πρέπει να δημοσιεύεται στον ιστότοπό του[7]. Η επικεφαλής εποπτική αρχή οφείλει στη συνέχεια να εκδώσει την τελική της απόφαση έναντι του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, βάσει της δεσμευτικής αυτής απόφασης.

---

[2] Για τον «μηχανισμό μίας στάσης» βλ. και αιτιολ. σκ. 127 και 128.

[3] Κατά το άρθρο 56 παρ. 1 ΓΚΠΔ, η επικεφαλής εποπτική αρχή ορίζεται με βάση την κύρια εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία στην ΕΕ. Η κύρια αυτή εγκατάσταση ορίζεται στο άρθρο 4 σημ. 16 ΓΚΠΔ.

[4] Βλ. άρθρο 4 σημ. 24 ΓΚΠΔ: «*σχετική και αιτιολογημένη ένσταση: ένσταση σε ένα σχέδιο απόφασης ως προς την ύπαρξη παράβασης του παρόντος κανονισμού, ή ως προς τη συμφωνία με τον παρόντα κανονισμό της προβλεπόμενης ενέργειας σε σχέση με τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία, η οποία καταδεικνύει σαφώς τη σημασία των κινδύνων που εγκυμονεί το σχέδιο απόφασης όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και, κατά περίπτωση, την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ένωσης*». Προκειμένου η ένσταση να θεωρείται «σχετική», πρέπει να υπάρχει άμεση σύνδεση μεταξύ της ένστασης και της ουσίας του επίμαχου σχεδίου απόφασης. Πιο συγκεκριμένα, η ένσταση πρέπει να αφορά είτε την ύπαρξη παραβίασης του ΓΚΠΔ είτε τη συμφωνία της προβλεπόμενης ενέργειας σε σχέση με τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία με τον ΓΚΠΔ. Βλ. σχετικά ΕΣΠΔ, *Κατευθυντήριες Γραμμές 09/2020 όσον αφορά τη σχετική και αιτιολογημένη ένσταση στο πλαίσιο του Κανονισμού 2016/679*, έκδοση 2.0, 9 Μαρτίου 2021, παρ. 12.

[5] Προκειμένου η ένσταση να είναι «αιτιολογημένη», πρέπει να περιλαμβάνει διευκρινίσεις και επιχειρήματα ως προς το γιατί προτείνεται τροποποίηση της απόφασης (δηλαδή να αναφέρονται τα νομικά/πραγματικά σφάλματα στο σχέδιο απόφασης της επικεφαλής εποπτικής αρχής). Πρέπει επίσης να αποδεικνύει πώς η αλλαγή θα οδηγούσε σε διαφορετικό συμπέρασμα ως προς την ύπαρξη παραβίασης του ΓΚΠΔ ή ως προς τη συμφωνία της προβλεπόμενης ενέργειας σε σχέση με τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία με τον ΓΚΠΔ. Βλ. ΕΣΠΔ, ό.π., παρ. 16.

[6] Για την έκδοση της εν λόγω απόφασης απαιτείται πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών του ΕΣΠΔ, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 2 ΓΚΠΔ.

[7] Σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 5 ΓΚΠΔ, η απόφαση δημοσιεύεται χωρίς καθυστέρηση στον ιστότοπο του ΕΣΠΔ, αφού η εποπτική αρχή κοινοποιήσει την τελική της απόφαση.

Το σύστημα αυτό συνιστά μια σύνθετη διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας η τελική απόφαση προκύπτει από τη σωρευτική και διαδοχική άσκηση εξουσιών λήψης αποφάσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο[8]. Η πολυεπίπεδη αυτή δομή γεννά το κεντρικό ζήτημα αρμοδιότητας που εξέτασε το ΔΕΕ στη σχολιαζόμενη υπόθεση. Η απόφαση του ΕΣΠΔ απευθύνεται τυπικώς μόνο στην επικεφαλής εποπτική αρχή και στις ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές και όχι στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή στον εκτελούντα την επεξεργασία, ενώ η τελική απόφαση εκδίδεται αποκλειστικά σε εθνικό επίπεδο. Ανακύπτει, επομένως, το ερώτημα, αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μια θιγόμενη εταιρεία δύναται να προσβάλει απευθείας ενώπιον των ενωσιακών δικαστηρίων μια δεσμευτική απόφαση του ΕΣΠΔ.

II. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

Το 2018, η Ιρλανδική Επιτροπή Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Commission – DPC) έλαβε καταγγελίες από χρήστες της υπηρεσίας ανταλλαγής μηνυμάτων WhatsApp σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την τελευταία, περιλαμβανομένης της διαβίβασης τέτοιων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός του ομίλου Meta. Ενεργώντας υπό την ιδιότητά της ως επικεφαλής εποπτική αρχή, η DPC κίνησε αυτεπαγγέλτως έρευνα τον Δεκέμβριο του 2018 σχετικά με τη συμμόρφωση της WhatsApp προς τις υποχρεώσεις της βάσει του ΓΚΠΔ[9].

Τον Δεκέμβριο του 2020, μετά την ολοκλήρωση της έρευνάς της, η DPC διαβίβασε σχέδιο απόφασης στις λοιπές εποπτικές αρχές, ορισμένες από τις οποίες προέβαλαν σχετικές και αιτιολογημένες ενστάσεις[10]. Στη συνέχεια, και αφού διαπίστωσε ότι δεν είχε επιτευχθεί συναίνεση ως προς άλλα ζητήματα τα οποία αφορούσαν οι ενστάσεις, η DPC αποφάσισε να απορρίψει όλες τις ενστάσεις και να απευθυνθεί στο ΕΣΠΔ ζητώντας του, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 60 παρ. 4 και 65 παρ. 1 στοιχ. α΄ ΓΚΠΔ, να επιλύσει τη διαφορά μεταξύ των ενδιαφερόμενων εποπτικών αρχών επί των ζητημάτων που έθιγαν οι ενστάσεις[11].

Στις 28 Ιουλίου 2021, το ΕΣΠΔ εξέδωσε τη δεσμευτική απόφαση 1/2021[12], με την οποία διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι η WhatsApp είχε παραβεί τις υποχρεώσεις διαφάνειας που υπείχε δυνάμει των άρθρων 5 παρ. 1 στοιχ. α΄, 12, 13 και 14 ΓΚΠΔ[13], ότι τα δεδομένα που υποβλήθηκαν σε κατακερματισμό με απώλειες (lossy hashes) συνιστούσαν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα[14] και ότι τα διορθωτικά μέτρα που προέβλεπε η DPC, συμπεριλαμβανομένου του ύψους των προ-

[8] Βλ. M. Eliantonio, "Access to justice in composite procedures for the implementation of EU law: The story so far", σε: P. Van Cleynenbreugel/J. Wildemeersch (επιμ.), *Questions choisies de droit européen des affaires/Selected Issues in European Business Law*, 2023, σελ. 189-221.

[9] Βλ. ΔΕΕ C-97/23 P, *WhatsApp Ireland κατά Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)*, 10.02.2026, ECLI:EU:C:2026:81, σκ. 21.

[10] Βλ. ibidem, σκ. 22.

[11] Βλ. ibidem, σκ. 23.

[12] ΕΣΠΔ, *Δεσμευτική απόφαση 1/2021 σχετικά με τη διαφορά που ανέκυψε για το σχέδιο απόφασης της εποπτικής αρχής της Ιρλανδίας όσον αφορά την WhatsApp Ιρλανδίας σύμφωνα με το άρθρο 65 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ*, 28 Ιουλίου 2021.

[13] Βλ. ibidem, σελ. 103-104.

[14] Βλ. ibidem, σελ. 35-39.

στίμων, έπρεπε να επανεκτιμηθούν[15]. Τούτο, διότι, «*λαμβάνοντας υπόψη τον συνολικό ετήσιο κύκλο εργασιών, τις διαπιστωθείσες παραβάσεις και τους επιβαρυντικούς παράγοντες που εντοπίστηκαν σωστά από την ΕΑ της Ιρλανδίας, το ΕΣΠΔ θεωρεί ότι το προτεινόμενο πρόστιμο δεν αντικατοπτρίζει επαρκώς τη σοβαρότητα των παραβάσεων ούτε έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα για τη WhatsApp Ιρλανδίας. Επομένως, το πρόστιμο δεν πληροί την απαίτηση να είναι αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό*[16]».

Επί τη βάσει της προρρηθείσας απόφασης του ΕΣΠΔ, η DPC εξέδωσε την τελική της απόφαση τον Αύγουστο του 2021, επιβάλλοντας στη WhatsApp συνολικό πρόστιμο ύψους 225 εκατομμυρίων ευρώ[17]. Εν συνεχεία, η τελευταία άσκησε προσφυγή ακύρωσης κατά της απόφασης του ΕΣΠΔ ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Με διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 2022 στην υπόθεση Τ-709/21, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη, χωρίς να εξετάσει την ουσία της[18].

Το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου στηρίχθηκε σε δύο βασικές διαπιστώσεις: *Πρώτον*, έκρινε ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ συνιστούσε απλώς προπαρασκευαστική ή ενδιάμεση πράξη στο πλαίσιο σύνθετης διαδικασίας, το τελικό στάδιο της οποίας ήταν η απόφαση της DPC. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, η απόφαση του ΕΣΠΔ δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πράξη υποκείμενη σε δικαστικό έλεγχο, η οποία παράγει αυτοτελή έννομα αποτελέσματα για τους σκοπούς του άρθρου 263 εδάφ. α΄ ΣΛΕΕ[19].

Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αφορούσε άμεσα τη WhatsApp κατά την έννοια του άρθρου 263 εδάφ. δ΄ ΣΛΕΕ, διότι δεν παρήγαγε αυτοτελώς έννομα αποτελέσματα έναντι της εταιρείας και ότι η DPC διατηρούσε τον ρόλο του τελικού φορέα λήψης απόφασης[20]. Στη συνέχεια, η WhatsApp άσκησε αναίρεση ενώπιον του ΔΕΕ, ενώ η γενική εισαγγελέας *Tamara Ćapeta*, με τις προτάσεις που υπέβαλε στις 27 Μαρτίου 2025, εισηγήθηκε την αποδοχή της αίτησης αναίρεσης[21].

II. ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΟΥ ΔΕΕ

1. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ

Αρχικά, το ΔΕΕ εξέτασε αν η προσφυγή της WhatsApp είχε ασκηθεί εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας. Το ΕΣΠΔ υποστήριξε ότι η WhatsApp είχε λάβει γνώση των κρίσιμων τμημάτων της επίδικης απόφασης σε χρόνο προγενέστερο της δημοσίευσης της τελευταίας στον ιστότοπο του

[15] Βλ. ibidem, σελ. 101-103.
[16] Βλ. ibidem, σελ. 102.
[17] Βλ. Data Protection Commission, Case IN-18-12-2 (20 Aug. 2021), διαθέσιμο στο link (τελευταία πρόσβαση 15.06.2026).
[18] Βλ. ΔΕΕ Τ-709/21, *WhatsApp Ireland κατά Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)*, 07.12.2022, ECLI:EU:T:2022:783, σκ. 72.
[19] Βλ. ibidem, σκ. 42.
[20] Βλ. ibidem, σκ. 46.
[21] Βλ. Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Ćapeta, ΔΕΕ C-97/23 P, *WhatsApp Ireland κατά Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)*, 27.03.2025, ECLI:EU:C:2025:210, σκ. 195.

ΕΣΠΔ και ότι η προθεσμία έπρεπε, επομένως, να υπολογιστεί με βάση την προγενέστερη αυτή ημερομηνία, καθιστώντας την άσκηση της προσφυγής εκπρόθεσμη[22].

Το ΔΕΕ απέρριψε τον ισχυρισμό αυτό. Υπενθυμίζοντας τα τρία κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 263 εδάφ. στ΄ ΣΛΕΕ για τον προσδιορισμό του χρονικού σημείου έναρξης της προθεσμίας –δημοσίευση, κοινοποίηση και ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξης– διευκρίνισε ότι τα δύο πρώτα έχουν προτεραιότητα έναντι του τρίτου. Συνακόλουθα, η προθεσμία άσκησης προσφυγής ακύρωσης αρχίζει να τρέχει, κατ' αρχήν, από τη δημοσίευση της πράξης ή από την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα. Τα δύο αυτά κύρια κριτήρια είναι ισοδύναμα στο πλαίσιο της εν λόγω διάταξης, υπό την έννοια ότι κανένα τους δεν είναι επικουρικό σε σχέση με το άλλο. Αντιθέτως, το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει γνώση της πράξης, ως σημείο έναρξης της προθεσμίας άσκησης προσφυγής, έχει επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με εκείνα της δημοσίευσης ή της κοινοποίησης της πράξης[23].

Δεδομένου ότι η απόφαση δεν είχε κοινοποιηθεί στη WhatsApp, καθώς το ΕΣΠΔ οφείλει να κοινοποιήσει μια τέτοια απόφαση μόνο στις ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές, κατ' εφαρμογή του άρθρου 65 παρ. 5 ΓΚΠΔ, το κρίσιμο ερώτημα ήταν εάν είχε υπάρξει σχετική «δημοσίευση» κατά την έννοια του άρθρου 263 εδάφ. στ΄ ΣΛΕΕ. Επ' αυτού, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι η έννοια της «δημοσίευσης» δεν αναφέρεται αποκλειστικώς στη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, αλλά, αντιθέτως, πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως. Καλύπτει δε, μεταξύ άλλων, και τη δημοσίευση στον ιστότοπο ενωσιακού, θεσμικού ή μη, οργάνου ή οργανισμού, εφόσον αυτή προβλέπεται από το παράγωγο δίκαιο. Εν προκειμένω, αφ' ης στιγμής το άρθρο 65 παρ. 5 ΓΚΠΔ επιβάλλει ρητώς στο ΕΣΠΔ να δημοσιεύει τις δεσμευτικές αποφάσεις του στον ιστότοπό του, το σχετικό σημείο έναρξης ήταν η ημερομηνία της διαδικτυακής δημοσίευσης. Η προσφυγή ασκήθηκε, συνεπώς, εμπρόθεσμα[24].

2. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΑΝ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΔ ΕΙΝΑΙ ΔΕΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 263 ΣΛΕΕ

Το σημαντικότερο ερώτημα στο οποίο κλήθηκε να απαντήσει το ΔΕΕ αφορά το κατά πόσον η απόφαση του ΕΣΠΔ συνιστά πράξη δεκτική προσβολής ακύρωσης για τους σκοπούς του άρθρου 263 εδάφ. α΄ ΣΛΕΕ, το οποίο υπάγει στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου τις πράξεις «*των λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων*».

Προτού εξετάσει την ουσία του εν λόγω ζητήματος, το ΔΕΕ διαπίστωσε ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, ανάγοντας σε εσφαλμένο κριτήριο το γεγονός ότι η επίδικη απόφαση δεν μπορούσε να αντιταχθεί ευθέως στη WhatsApp και χαρακτηρίζοντας την εν λόγω απόφαση ως ενδιάμεσο μέτρο στερούμενο αυτοτελών εννόμων αποτελεσμάτων[25]. Το ΔΕΕ υπο-

[22] Βλ. ΔΕΕ C-97/23 P, ό.π., σκ. 42.

[23] Βλ. ibidem, σκ. 45.

[24] Βλ. ibidem, σκ. 46-48. Το ΔΕΕ έκρινε περαιτέρω ότι η ερμηνεία αυτή στηρίζεται και στην αιτιολ. σκ. 143 ΓΚΠΔ, από την οποία προκύπτει ότι η προθεσμία άσκησης προσφυγής πρέπει να υπολογίζεται από τη δημοσίευση της οικείας απόφασης του ΕΣΠΔ στον ιστότοπό του.

[25] Βλ. ibidem, σκ. 77.

γράμμισε ότι ο τρίτος έναντι του οποίου η οικεία πράξη αποσκοπεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα δεν πρέπει να είναι κατ' ανάγκην ο προσφεύγων. Πράγματι, την ιδιότητα του τρίτου έχει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο διαφορετικό από τον εκδότη της πράξης. Επομένως, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η εν λόγω πράξη παράγει τέτοια αποτελέσματα, δεν είναι απαραίτητο να ελεγχθεί εάν τα αποτελέσματα αυτά είναι ικανά να επηρεάσουν τη νομική κατάσταση του προσφεύγοντος, δεδομένου ότι ο έλεγχος του συγκεκριμένου ζητήματος ασκεί επιρροή μόνο στο πλαίσιο της εξέτασης της τήρησης των προϋποθέσεων του άρθρου 263 εδάφ. δ΄ ΣΛΕΕ, βάσει των οποίων κάθε πρόσωπο μπορεί να ασκήσει προσφυγή ακύρωσης κατά των πράξεων που το αφορούν άμεσα και ατομικά, όταν η τελευταία αυτή διάταξη έχει εφαρμογή[26]. Συνεπώς, το ζήτημα αν μια πράξη είναι δεκτική προσφυγής πρέπει να κρίνεται αντικειμενικά, σε συνάρτηση με την ουσία της και όχι σε συνάρτηση με τον προσφεύγοντα[27].

Περαιτέρω, το ΔΕΕ υπενθύμισε ότι αντικείμενο προσφυγής ακύρωσης κατά το άρθρο 263 ΣΛΕΕ μπορούν να αποτελέσουν όλα, ανεξαρτήτως του είδους τους, τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται από θεσμικά ή άλλα όργανα ή οργανισμούς της ΕΕ και έχουν ως σκοπό να παραγάγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα[28]. Προκειμένου να κριθεί αν μια πράξη παράγει τέτοια αποτελέσματα και είναι, ως εκ τούτου, δεκτική προσφυγής ακύρωσης δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, πρέπει να εξετάζεται η ουσία της και να εκτιμώνται τα αποτελέσματα αυτά με γνώμονα αντικειμενικά κριτήρια, όπως το περιεχόμενο της ίδιας της πράξης, λαμβανομένων ενδεχομένως υπόψη τόσο του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε, όσο και των εξουσιών του οργάνου, θεσμικού ή μη, ή του οργανισμού που την εξέδωσε[29].

Στο πλαίσιο αυτό, το ΔΕΕ έκρινε ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ είναι δεκτική προσφυγής ακύρωσης δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ για τους εξής λόγους: *Πρώτον*, η απόφαση χαρακτηρίζεται ρητώς ως «δεσμευτική» κατά το άρθρο 65 παρ. 1 και 2 ΓΚΠΔ, παράγοντας δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι τόσο της επικεφαλής εποπτικής αρχής όσο και των λοιπών ενδιαφερόμενων εποπτικών αρχών. *Δεύτερον*, η επικεφαλής εποπτική αρχή υποχρεούται να εκδώσει την τελική της απόφαση όχι απλώς κατά τρόπο συμβατό με την απόφαση του ΕΣΠΔ, αλλά επί τη βάσει αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 6 ΓΚΠΔ. Η δε τελική απόφαση πρέπει να παραπέμπει στην απόφαση του ΕΣΠΔ, η οποία επισυνάπτεται υποχρεωτικά σε αυτήν[30]. *Τρίτον*, η απόφαση καθορίζει οριστικά τη θέση του ΕΣΠΔ και εξαντλεί όλα τα ζητήματα επί των οποίων καλείται να αποφανθεί το όργανο αυτό, περιλαμβανομένων κι εκείνων που αποτελούν αντικείμενο σχετικής και αιτιολογημένης ένστασης εκ μέρους των ενδιαφερόμενων εποπτικών αρχών, κατά την έννοια του άρθρου 60 παρ. 4 ΓΚΠΔ[31].

Ως εκ τούτου, η απόφαση του ΕΣΠΔ, καίτοι δεν αποτελεί το τελευταίο στάδιο της προβλεπόμενης στα άρθρα 58, 60 και 65 του ΓΚΠΔ διαδικασίας ελέγχου της συνεκτικότητας, δεν μπορεί να

[26] Βλ. και ΔΕΕ C-121/23 P, *Swissgrid κατά Επιτροπής*, 13.02.2025, EU:C:2025:83, σκ. 46.
[27] Βλ. ΔΕΕ C-97/23 P, ό.π., σκ. 68.
[28] Βλ. ibidem, σκ. 66.
[29] Βλ. ibidem, σκ. 67.
[30] Βλ. ibidem, σκ. 71.
[31] Βλ. ibidem, σκ. 72.

χαρακτηριστεί ως ενδιάμεσο μέτρο μη δεκτικό προσφυγής[32]. Στο πλαίσιο αυτό, καθίσταται άνευ σημασίας για τον χαρακτηρισμό της απόφασης του ΕΣΠΔ ως πράξης δεκτικής προσφυγής, τόσο το γεγονός ότι το περιεχόμενο της τελικής απόφασης της εθνικής εποπτικής αρχής περιλαμβάνει ζητήματα τα οποία δεν παραπέμφθηκαν στο ΕΣΠΔ ή δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του, όσο και το γεγονός ότι, αντιθέτως προς την τελική απόφαση της ιρλανδικής εποπτικής αρχής, η απόφαση του ΕΣΠΔ δεν είναι δυνατόν να αντιταχθεί σε πρόσωπα διαφορετικά από τους αποδέκτες της[33].

3. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΑΝ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΔ ΑΦΟΡΑ ΑΜΕΣΑ ΤΗ WHATSAPP

Αφού διαπίστωσε ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ συνιστά πράξη δεκτική προσφυγής ακύρωσης δυνάμει του άρθρου 263 εδάφ. α΄ ΣΛΕΕ, το ΔΕΕ εξέτασε εάν η απόφαση αυτή αφορούσε άμεσα τη WhatsApp κατά την έννοια του άρθρου 263 εδάφ. δ΄ ΣΛΕΕ[34]. Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η προϋπόθεση ότι η απόφαση που προσβάλλεται με προσφυγή πρέπει να αφορά άμεσα το προσφεύγον φυσικό ή νομικό πρόσωπο σημαίνει ότι πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς δύο απαιτήσεις, ήτοι το προσβαλλόμενο μέτρο, πρώτον, να παράγει άμεσα αποτελέσματα επί της νομικής κατάστασης του προσφεύγοντος και, δεύτερον, να μην καταλείπει καμιά εξουσία εκτίμησης στους αποδέκτες που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του, υπό την έννοια ότι η εφαρμογή του πρέπει να έχει εντελώς αυτόματο χαρακτήρα και να απορρέει αποκλειστικώς από την ενωσιακή νομοθεσία, χωρίς να παρεμβάλλονται άλλοι ενδιάμεσοι κανόνες[35].

Προτού εξετάσει αν πληρούνται οι προρρηθείσες απαιτήσεις, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν μπορεί να αντιταχθεί ευθέως στον προσφεύγοντα, όπως και το ότι δεν αποτελεί το τελευταίο στάδιο μιας σύνθετης διαδικασίας, δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο η πράξη να αφορά άμεσα τον προσφεύγοντα, εφόσον ο αποδέκτης της δεν διαθέτει καμία εξουσία εκτίμησης[36]. Αναφορικά με την πλήρωση της πρώτης απαίτησης, το ΔΕΕ υπογράμμισε ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ μεταβάλλει τη νομική κατάσταση της WhatsApp, ιδίως διότι η τελευταία αναγκάστηκε, λόγω της παρέμβασης του ΕΣΠΔ, να τροποποιήσει τη συμβατική της σχέση με τους χρήστες της υπηρεσίας ανταλλαγής μηνυμάτων την οποία παρέχει. Επομένως, υφίσταται άμεση συνάφεια μεταξύ της απόφασης του ΕΣΠΔ και των αποτελεσμάτων της επί της κατάστασης της WhatsApp[37].

Αναφορικά με την πλήρωση της δεύτερης απαίτησης, το ΔΕΕ επισήμανε ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ δεσμεύει την επικεφαλής εποπτική αρχή και τις ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές. Οι τελευταίες δεν επιτρέπεται να αποκλίνουν από τη θέση την οποία έλαβε το ΕΣΠΔ με την απόφασή του. Πράγματι, η εν λόγω απόφαση επιλύει τα νομικά ζητήματα που παραπέμφθηκαν στο ΕΣΠΔ και

[32] Βλ. ibidem, σκ. 73.
[33] Βλ. ibidem, σκ. 74-75.
[34] Άρθρο 263 εδάφ. δ΄ ΣΛΕΕ: «*Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί, υπό τις προϋποθέσεις του πρώτου και του δευτέρου εδαφίου, να ασκεί προσφυγή κατά των πράξεων των οποίων είναι αποδέκτης ή που το αφορούν άμεσα και ατομικά, καθώς και κατά των κανονιστικών πράξεων που το αφορούν άμεσα χωρίς να περιλαμβάνουν εκτελεστικά μέτρα*».
[35] Βλ. ΔΕΕ C-97/23 P, ό.π., σκ. 94.
[36] Βλ. ibidem, σκ. 95.
[37] Βλ. ibidem, σκ. 98.

δεσμεύει ανεπιφύλακτα τις ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές, ιδίως όσον αφορά τη διαπίστωση παράβασης ορισμένων διατάξεων του ΓΚΠΔ, τον χαρακτηρισμό των δεδομένων που υποβάλλονται σε συμπίεση με απώλειες ως δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και την υποχρέωση αύξησης του ποσού των προστίμων που επρόκειτο να επιβληθούν. Οι εθνικές εποπτικές αρχές δεν έχουν τη δυνατότητα να τροποποιήσουν το αποτέλεσμα των εκτιμήσεων στις οποίες προέβη το ΕΣΠΔ επί των ζητημάτων αυτών[38].

Κατόπιν των ανωτέρω, το ΔΕΕ αναίρεσε στο σύνολό της τη διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου και έκρινε παραδεκτή την προσφυγή ακύρωσης της WhatsApp, δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν είχε εξετάσει την ουσία, το ΔΕΕ ανέπεμψε την υπόθεση σε αυτό για ουσιαστική κρίση[39].

III. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Η σχολιαζόμενη απόφαση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς εντάσσεται στο ευρύτερο ζήτημα του δικαστικού ελέγχου πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο σύνθετων διοικητικών διαδικασιών εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου. Στην υπό εξέταση περίπτωση, το ΔΕΕ κλήθηκε να διευκρινίσει εάν μια δεσμευτική απόφαση του ΕΣΠΔ, εκδοθείσα βάσει του άρθρου 65 ΓΚΠΔ, δύναται να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακύρωσης κατά το άρθρο 263 ΣΛΕΕ, παρά το γεγονός ότι η τελική απόφαση έναντι του υπευθύνου επεξεργασίας εκδίδεται από την αρμόδια εθνική εποπτική αρχή.

Το ζήτημα αυτό συνδέεται άμεσα τόσο με τη θεσμική φυσιογνωμία του ΕΣΠΔ όσο και με τη λειτουργία του μηχανισμού συνεκτικότητας του ΓΚΠΔ. Το ΕΣΠΔ δεν περιορίζεται, στο πλαίσιο του άρθρου 65 ΓΚΠΔ, στην παροχή συμβουλευτικής γνώμης ή γενικών κατευθύνσεων προς τις εθνικές εποπτικές αρχές. Αντιθέτως, όταν επιλαμβάνεται διαφοράς μεταξύ της επικεφαλής εποπτικής αρχής και των λοιπών ενδιαφερόμενων εποπτικών αρχών, εκδίδει απόφαση η οποία δεσμεύει τις αρχές αυτές ως προς τα ζητήματα που αποτέλεσαν αντικείμενο της σχετικής και αιτιολογημένης ένστασης.

Υπό το πρίσμα αυτό, η κρίση του ΔΕΕ ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ αποτελεί πράξη δεκτική προσφυγής ακύρωσης είναι απολύτως συνεπής προς τη λειτουργία που του απονέμει ο ίδιος ο ΓΚΠΔ. Εξάλλου, η αιτιολογική σκέψη 143 ΓΚΠΔ προβλέπει ρητώς ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή για την ακύρωση των αποφάσεων του ΕΣΠΔ ενώπιον του ΔΕΕ, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ. Η απόφαση του ΕΣΠΔ δεν εξαντλείται σε προπαρασκευαστικό ή ενδιάμεσο στάδιο της διαδικασίας, αλλά καθορίζει οριστικά τη θέση του οργάνου επί συγκεκριμένων νομικών ζητημάτων και δεσμεύει την επικεφαλής εποπτική αρχή κατά την έκδοση της τελικής της απόφασης. Το ΔΕΕ, άλλωστε, υπενθύμισε ότι ο χαρακτηρισμός μιας πράξης ως δεκτικής προσφυγής πρέπει να γίνεται με αντικειμενικά κριτήρια, λαμβανομένων υπόψη του περιεχομένου της πράξης, του πλαισίου εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε και των εξουσιών του οργάνου που την εξέδωσε.

[38] Βλ. ibidem, σκ. 102.
[39] Βλ. ibidem, σκ. 118-120.

Η συλλογιστική αυτή αποκαθιστά τη διάκριση μεταξύ δύο διαφορετικών ζητημάτων: αφενός του εάν η προσβαλλόμενη πράξη είναι, καθαυτή, ικανή να παραγάγει έννομα αποτελέσματα και, αφετέρου, του εάν ο συγκεκριμένος προσφεύγων έχει ενεργητική νομιμοποίηση για την άσκηση προσφυγής ακύρωσης. Το Γενικό Δικαστήριο φαίνεται ότι συνέδεσε υπέρμετρα τα δύο αυτά επίπεδα, κρίνοντας ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ δεν ήταν δεκτική προσφυγής επειδή δεν απευθυνόταν ευθέως στη WhatsApp και επειδή η τελική πράξη εκδόθηκε από την DPC. Αντιθέτως, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι το ζήτημα του αν μια πράξη παράγει έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων πρέπει να εξετάζεται ανεξάρτητα από το εάν τα αποτελέσματα αυτά αφορούν ειδικώς τον εκάστοτε προσφεύγοντα.

Η ανωτέρω διάκριση έχει ιδιαίτερη σημασία για τις σύνθετες διοικητικές διαδικασίες του ενωσιακού δικαίου, στις οποίες η τελική πράξη μπορεί να εκδίδεται σε εθνικό επίπεδο, ενώ κρίσιμα στοιχεία της απόφασης έχουν ήδη καθοριστεί σε ενωσιακό επίπεδο. Αν, στις περιπτώσεις αυτές, ο δικαστικός έλεγχος περιοριζόταν αποκλειστικά στην τελική εθνική πράξη, θα υπήρχε ο κίνδυνος να παραμένει εκτός άμεσου ελέγχου η πράξη του ενωσιακού οργάνου που καθόρισε δεσμευτικά το ουσιαστικό περιεχόμενο της τελικής κρίσης. Η σχολιαζόμενη απόφαση αποτρέπει ακριβώς αυτό το ενδεχόμενο.

Εξίσου σημαντική είναι η κρίση του ΔΕΕ ως προς την άμεση προσβολή της WhatsApp. Το Δικαστήριο επανέλαβε ότι η προϋπόθεση της άμεσης προσβολής πληρούται όταν η προσβαλλόμενη πράξη: *πρώτον*, επηρεάζει άμεσα τη νομική κατάσταση του προσφεύγοντος και *δεύτερον*, δεν καταλείπει διακριτική ευχέρεια στους αποδέκτες που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή της. Στην προκειμένη περίπτωση, η απόφαση του ΕΣΠΔ επηρέασε τη νομική κατάσταση της WhatsApp, διότι καθόρισε δεσμευτικά ζητήματα που αφορούσαν τη συμμόρφωσή της με τις υποχρεώσεις διαφάνειας του ΓΚΠΔ, τον χαρακτηρισμό ορισμένων δεδομένων ως προσωπικού χαρακτήρα και την ανάγκη επανεκτίμησης των διορθωτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένου του ύψους του προστίμου.

Το γεγονός ότι η απόφαση του ΕΣΠΔ δεν απευθυνόταν τυπικά στη WhatsApp και ότι η τελική απόφαση εκδόθηκε από την DPC δεν ήταν, επομένως, καθοριστικό. Το κρίσιμο στοιχείο ήταν ότι η εθνική εποπτική αρχή δεν μπορούσε να αποκλίνει από τις δεσμευτικές κρίσεις του ΕΣΠΔ επί των ζητημάτων που είχαν παραπεμφθεί σε αυτό. Η εφαρμογή της απόφασης του ΕΣΠΔ είχε, κατά το μέρος αυτό, κατ' ουσίαν αυτόματο χαρακτήρα, γεγονός που δικαιολογεί την αναγνώριση άμεσης προσβολής της WhatsApp.

Η εξεταζόμενη απόφαση ενισχύει, ως εκ τούτου, την αποτελεσματική δικαστική προστασία στο πεδίο του ΓΚΠΔ. Πριν από την έκδοσή της, η αμφισβήτηση δεσμευτικής απόφασης του ΕΣΠΔ μπορούσε να λάβει κυρίως έμμεση μορφή, μέσω της προσβολής της τελικής εθνικής απόφασης ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και της ενδεχόμενης υποβολής προδικαστικού ερωτήματος ως προς το κύρος της απόφασης του ΕΣΠΔ. Η λύση αυτή, όμως, δεν ανταποκρινόταν πλήρως στη φύση των αποφάσεων του άρθρου 65 ΓΚΠΔ, οι οποίες παράγουν αυτοτελή έννομα αποτελέσματα εντός της σύνθετης διαδικασίας εφαρμογής του Κανονισμού.

Στο σημείο αυτό έγκειται και η ευρύτερη θεσμική σημασία της σχολιαζόμενης απόφασης. Το ΔΕΕ δεν αναγνώρισε απλώς στη WhatsApp μια άμεση δικονομική οδό αμφισβήτησης της απόφα-

σης του ΕΣΠΔ. Κυρίως, επανέφερε τις δεσμευτικές αποφάσεις του ΕΣΠΔ στο πεδίο του άμεσου δικαστικού ελέγχου. Με τον τρόπο αυτό, το ΔΕΕ επαναβεβαιώνει τον δικαστικό έλεγχο επί του ενωσιακού οργάνου που λειτουργεί ως κεντρικός μηχανισμός συνεκτικής εφαρμογής της νομοθεσίας προστασίας δεδομένων.

Η συνέπεια αυτή δεν πρέπει να εκληφθεί ως αποδυνάμωση του ΕΣΠΔ. Αντιθέτως, η απόφαση του Δικαστηρίου επιβεβαιώνει τη θεσμική του βαρύτητα. Ακριβώς επειδή οι αποφάσεις του άρθρου 65 ΓΚΠΔ δεσμεύουν τις εθνικές εποπτικές αρχές και επηρεάζουν ουσιωδώς τη νομική κατάσταση των εμπλεκόμενων υπεύθυνων επεξεργασίας ή εκτελούντων την επεξεργασία, δεν μπορούν να παραμένουν εκτός του συστήματος δικαστικού ελέγχου που καθιερώνει το άρθρο 263 ΣΛΕΕ. Η δικαστική προστασία δεν λειτουργεί, συνεπώς, ως εμπόδιο στην αποτελεσματικότητα του μηχανισμού συνεκτικότητας, αλλά ως αναγκαίο θεσμικό του αντίβαρο.

Περαιτέρω, η σχολιαζόμενη απόφαση αναμένεται να έχει πρακτικές συνέπειες για τον τρόπο λειτουργίας του ΕΣΠΔ. Καταρχάς, είναι πιθανό να οδηγήσει σε αύξηση των προσφυγών ακύρωσης κατά δεσμευτικών αποφάσεών του, ιδίως σε υποθέσεις μεγάλης οικονομικής αξίας. Ήδη, ορισμένες προσφυγές ακύρωσης κατά αποφάσεων του ΕΣΠΔ είχαν ανασταλεί εν αναμονή της κρίσης του ΔΕΕ στην εν λόγω υπόθεση, γεγονός που καταδεικνύει την πρακτική σημασία της επίλυσης του ζητήματος του παραδεκτού[40].

Πέραν του αριθμητικού βάρους των προσφυγών, η απόφαση ενδέχεται να επηρεάσει και την ποιότητα της αιτιολογίας των δεσμευτικών αποφάσεων του ΕΣΠΔ. Εφόσον οι αποφάσεις αυτές αναγνωρίζονται πλέον ως πράξεις δεκτικές προσφυγής ακύρωσης, το ΕΣΠΔ θα πρέπει να τις εκδίδει υπό το πρίσμα της δυνατότητας πλήρους δικαστικού ελέγχου τους. Τούτο σημαίνει ότι η αιτιολογία του πρέπει να είναι επαρκής και σαφής, ιδίως ως προς τη διαπίστωση παράβασης, τον χαρακτηρισμό δεδομένων ως προσωπικού χαρακτήρα, την επιλογή διορθωτικών μέτρων και την αναλογικότητα των προβλεπόμενων κυρώσεων.

Επιπλέον, η απόφαση ενδέχεται να ενισχύσει την τάση αναζήτησης συναίνεσης στο στάδιο συνεργασίας του άρθρου 60 ΓΚΠΔ, πριν από την ενεργοποίηση του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του άρθρου 65. Γνωρίζοντας ότι η έκδοση δεσμευτικής απόφασης μπορεί να οδηγήσει σε άμεσο δικαστικό έλεγχο ενώπιον των ενωσιακών δικαστηρίων, το ΕΣΠΔ και οι εθνικές εποπτικές αρχές ενδέχεται να επιδιώκουν, όπου τούτο είναι εφικτό, την επίλυση των διαφορών στο προγενέστερο στάδιο της συνεργασίας. Η συνέπεια αυτή, ωστόσο, πρέπει να διατυπωθεί με επιφύλαξη, καθόσον εξαρτάται από την πρακτική που θα ακολουθήσουν τόσο το ΕΣΠΔ όσο και οι εθνικές εποπτικές αρχές στις μελλοντικές διασυνοριακές υποθέσεις.

Παράλληλα, τίθεται το ζήτημα εάν η συλλογιστική του ΔΕΕ μπορεί να έχει σημασία και πέραν των δεσμευτικών αποφάσεων του άρθρου 65 ΓΚΠΔ. Η απάντηση δεν μπορεί να είναι γενική. Η σχολιαζόμενη απόφαση δεν συνεπάγεται ότι κάθε πράξη, γνώμη ή κατευθυντήρια οδηγία του ΕΣΠΔ είναι αυτομάτως δεκτική προσφυγής ακύρωσης. Το συμπέρασμα του ΔΕΕ στηρίζεται στον δεσμευτικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης πράξης, στο ότι αυτή καθόρισε οριστικά τη θέση του ΕΣΠΔ επί των ζητημάτων που του υποβλήθηκαν και στο ότι δεν άφησε ουσιαστικό περιθώριο

[40] Πρόκειται για τις εξής υποθέσεις: T-682/22, T-128/23, T-129/23, T-153/23, T-325/23 και T-1030/23.

απόκλισης στις εθνικές εποπτικές αρχές. Επομένως, τυχόν επέκταση της ίδιας λογικής σε άλλες πράξεις του ΕΣΠΔ θα πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση, με βάση τα πραγματικά έννομα αποτελέσματα της εκάστοτε πράξης και όχι τον τυπικό της χαρακτηρισμό.

Εν τέλει, η σχολιαζόμενη απόφαση καθιστά σαφές ότι η συνεκτική εφαρμογή του ΓΚΠΔ δεν μπορεί να αποσυνδέεται από την αποτελεσματική δικαστική προστασία. Ο μηχανισμός συνεκτικότητας του Κανονισμού επιδιώκει την ομοιόμορφη εφαρμογή της προστασίας δεδομένων εντός της ΕΕ. Η επιδίωξη αυτή, όμως, δεν δικαιολογεί τη δημιουργία ενός πεδίου διοικητικής δράσης απαλλαγμένου από άμεσο δικαστικό έλεγχο. Όσο περισσότερο ενισχύεται ο αποφασιστικός ρόλος του ΕΣΠΔ, τόσο περισσότερο καθίσταται αναγκαία η υπαγωγή των δεσμευτικών αποφάσεών του σε έλεγχο νομιμότητας, αιτιολογίας και αναλογικότητας.

Με τον τρόπο αυτό, η απόφαση του ΔΕΕ αποκρυσταλλώνει την αρχή της λογοδοσίας, την οποία ο ΓΚΠΔ επιβάλλει ρητώς στους υπεύθυνους επεξεργασίας και στους εκτελούντες την επεξεργασία μέσω του άρθρου 5 παρ. 2, αλλά η οποία μέχρι σήμερα δεν εφαρμοζόταν εν τοις πράγμασι στο ίδιο το ΕΣΠΔ. Η δυνατότητα άμεσου δικαστικού ελέγχου δεν αποτελεί απλώς μια διαδικαστική οδό για τα θιγόμενα μέρη. Αντιθέτως, συνιστά έναν μηχανισμό μέσω του οποίου η ποιότητα της αιτιολογίας του ΕΣΠΔ και η συνοχή των νομικών του ερμηνειών καθίστανται αντικείμενο ελέγχου από το Δικαστήριο.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η απόφαση *C-97/23 P* αποτελεί σημαντική νομολογιακή εξέλιξη για το σύστημα ένδικης προστασίας του ΓΚΠΔ και, ευρύτερα, για τον δικαστικό έλεγχο των σύνθετων διοικητικών διαδικασιών του ενωσιακού δικαίου. Το ΔΕΕ έκρινε ότι οι δεσμευτικές αποφάσεις του ΕΣΠΔ, όταν εκδίδονται βάσει του άρθρου 65 ΓΚΠΔ, δεν αποτελούν απλώς εσωτερικό ή προπαρασκευαστικό στάδιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ εποπτικών αρχών, αλλά πράξεις ενωσιακού οργάνου ικανές να παραγάγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα.

Η σημασία της απόφασης έγκειται ιδίως στο ότι το ΔΕΕ αποσαφήνισε τη σχέση μεταξύ του μηχανισμού συνεκτικότητας του ΓΚΠΔ και του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Η ύπαρξη τελικής εθνικής απόφασης δεν αποκλείει την άμεση προσβολή της προηγηθείσας ενωσιακής πράξης, όταν η τελευταία καθορίζει δεσμευτικά κρίσιμα ζητήματα της υπόθεσης και δεν καταλείπει ουσιαστικό περιθώριο εκτίμησης στην εθνική αρχή που καλείται να την εφαρμόσει. Με τον τρόπο αυτό, το ΔΕΕ αποτρέπει τη δημιουργία κενού δικαστικής προστασίας σε διαδικασίες όπου η αποφασιστική κρίση λαμβάνεται σε ενωσιακό επίπεδο, ενώ η τελική πράξη εκδίδεται σε εθνικό επίπεδο.

Η απόφαση έχει, περαιτέρω, ιδιαίτερη θεσμική σημασία για το ΕΣΠΔ. Το τελευταίο δεν εμφανίζεται πλέον απλώς ως όργανο συντονισμού μεταξύ εθνικών εποπτικών αρχών, αλλά ως ενωσιακός διοικητικός φορέας του οποίου οι δεσμευτικές αποφάσεις μπορούν να επηρεάσουν ουσιωδώς τη νομική κατάσταση των εμπλεκομένων μερών. Η αναγνώριση της δυνατότητας άμεσης προσφυγής ακύρωσης κατά των αποφάσεων αυτών αποτελεί αναγκαία συνέπεια της ίδιας της θεσμικής τους βαρύτητας.

Υπό την έννοια αυτή, η σχολιαζόμενη απόφαση δεν αποδυναμώνει το ΕΣΠΔ. Αντιθέτως, επι-

βεβαιώνει τη θέση του ως κεντρικού φορέα διασφάλισης της συνεκτικής εφαρμογής του ΓΚΠΔ. Η θεσμική αυτή αναβάθμιση συνοδεύεται, όμως, από αυξημένες απαιτήσεις λογοδοσίας, αιτιολόγησης και συνέπειας. Οι δεσμευτικές αποφάσεις του ΕΣΠΔ πρέπει πλέον να εκδίδονται με πλήρη επίγνωση ότι δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο άμεσου ελέγχου από τα ενωσιακά δικαστήρια.

Τέλος, η απόφαση επιβεβαιώνει ότι η αποτελεσματικότητα της διοικητικής επιβολής του ΓΚΠΔ δεν μπορεί να νοηθεί ανεξάρτητα από την αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας. Η συνεκτική εφαρμογή του Κανονισμού προϋποθέτει ισχυρό μηχανισμό συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών, αλλά και δυνατότητα ελέγχου των δεσμευτικών ενωσιακών κρίσεων που καθορίζουν την έκβαση των διασυνοριακών υποθέσεων. Η σχολιαζόμενη απόφαση κατοχυρώνει ακριβώς αυτή την ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικής εποπτείας, θεσμικής λογοδοσίας και δικαστικού ελέγχου. ❑